

Ілля Бутенко,
аспірант, старший викладач кафедри політології,
Національний університет «Кієво-Могилянська академія»
ir.butenko@ukma.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0007-7299-0196>

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ЯК ФАКТОР СПРИЯННЯ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ ПІСЛЯ 2022 РОКУ

Впродовж 2022–2025 рр. функціонування українських соціальних інституцій і практик здійснюється в умовах безпрецедентних змін безпекових, економічних та геополітичних реалій, що зумовлено продовженням повномасштабної російської збройної агресії і тими викликами, що вона спричинила для українського суспільства. Серед найбільш нагальних питань, що потребують вирішення з боку України, є безпосередньо військова протидія агресорові, формування міжнародних коаліцій на підтримку України, залучення економічних ресурсів для функціонування економіки в умовах існування загрози окупації прифронтових та обстрілів тилкових регіонів України, підтримка функціонування критичної інфраструктури, зокрема в тих сферах, що залежать від субсидій із боку українського уряду, держав-спонсорів та приватних донорів.

Окрім тих ініціатив, що здійснюються в рамках державних та регіональних політик, значний внесок у подолання цих викликів роблять інституції та практики низової суспільної самоорганізації — благодійні фонди, волонтерські організації, громадські об'єднання. Функцією таких організацій є мобілізація людських, фінансових та організаційних ресурсів для реалізації певних проєктів із метою доповнити ті напрями діяльності українського суспільства, що не можуть бути

цілковито закриті за допомогою державного ресурсу, зокрема організація благодійних кампаній щодо забезпечення обладнанням конкретних підрозділів Збройних сил України, відновлення зруйнованих будівель та об'єктів інфраструктури, допомога внутрішньо переміщеним особам тощо. Фактично, діяльність неурядових організацій стала паралельним треком практик забезпечення діяльності українського суспільства в умовах повномасштабної війни щодо ініціатив з боку державних установ та органів влади.

Діяльність неурядового сектору українських суспільних інституцій не обмежується питаннями лише оборонної та внутрішньої політики. Серед основних функцій, що їх виконують громадські організації в Україні, є комунікація з закордонними партнерами, серед них як аналогічними іноземними громадськими організаціями, так і державними та міжнародними інституціями. В цьому кейсі міжнародна діяльність українських громадських організацій спрямовується на досягнення загальнодержавних інтересів збільшення міжнародної підтримки та допомоги офіційному Києву, в тому числі в питанні сприяння європейській інтеграції України.

Питання приєднання до Європейського Союзу традиційно відіграє одну з найбільш ключових ролей у міжнародній політиці України, при цьому його пріоритетність зросла після 2014 року та була офіційно затверджена на рівні Конституції в 2018–2019 рр. Після початку російського вторгнення щодо необхідності набуття Києвом членства в ЄС також почали поділяти лідери держав – членів Європейського Союзу, свідченням чого стало надання Україні статусу кандидата в члени ЄС в 2022 році та формулювання семи критеріїв, за виконанням яких будуть оцінювати готовність Києва до подальшої інтеграції.

Спільна характеристика цих критеріїв здебільшого полягає в тому, що вони спрямовані на посилення механізмів зворотного зв'язку держави з суспільством, а отже мають реалі-

зовуватися за участю як державних, так і недержавних інститутів. Окрім того, виконання вимог Європейського Союзу є процесом, що має тривалий характер як у період власне запровадження необхідних соціальних практик, так і їхнього вкорінення в загальний механізм суспільно-політичного керівництва України, а отже є можливим тільки за умови довготривалої взаємодії держави та організацій громадянського суспільства.

У цьому ключі, волонтерський рух в Україні можна розглядати як елемент більш обширного механізму щодо впливу суспільства на органи влади шляхом координації низової ініціативи та її доведення до вертикально інтегрованих структур державного апарату. Інституціоналізація впливу волонтерських груп при цьому може проявлятися як у формі проведення за участю представників волонтерських об'єднань адвокаційних кампаній, що спрямовані на обстоювання певних політик на рівні держави, так і у формі кооптації представників окремих організацій у механізм адміністративного контролю за ухваленням рішень.

До першої форми впливу волонтерів на систематичну реалізацію політик можна віднести проведення зустрічей посадовців із представниками волонтерських спільнот або їхнє залучення в реалізацію тих чи інших подій, спрямованих на обстоювання національних інтересів у взаємодії з третіми сторонами. Зокрема, одна з найбільших волонтерських організацій України Dignitas Fund поєднує діяльність на підтримку Збройних сил України з міжнародною адвокацією з метою просування ініціатив, що сприяють співпраці з Україною низки іноземних партнерів.

До прикладів другої форми можна віднести створення наглядових рад при різних державних підприємствах, що мають ключову роль у виконанні стратегічних державних замовлень. У цьому аспекті роль представників волонтерських організацій полягає в тому, щоб не тільки висловлювати певну експертну думку, а й прямо впливати на процес ухвалення

рішень. Зокрема, прикладом такої взаємодії держави та волонтерських організацій є долучення керівника благодійного фонду «Повернись живим» Тараса Чмута до складу наглядової ради Державного підприємства «Агенція оборонних закупівель» у жовтні 2024 року як представника держави.

Окрім діяльності в рамках стратегічних програм, що сприяють виконанню умов для набуття Україною членства в Європейському Союзі, волонтерський рух також сприяє європейській інтеграції України в рамках базових та головних пріоритетів власного функціонування. Насамперед це проявляється у взаємодії з партнерськими організаціями в Європейському Союзі, що дає змогу налагодити систематичні міжнародні зв'язки на рівні організацій громадянського суспільства і як наслідок спростити комунікацію в рамках треку інтеграції громадянських суспільств незалежно від перебігу процесу ухвалення рішень на офіційному рівні.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що фактор волонтерського руху в Україні як чинника сприяння європейській інтеграції полягає насамперед у виконанні трьох функцій:

- 1) адвокаційно-лобістської, що полягає в акцентуванні на міжнародній арені необхідності посилення допомоги Україні і таким чином сприяє зближенню позицій офіційного Києва та держав-партнерів;
- 2) контрольної, що проявляється в залученні представників громадських організацій, зокрема волонтерів, до діяльності органів державної влади та допомагає ефективніше ухвалювати рішення, що своєю чергою сприяє виконанню Україною вимог Європейського Союзу щодо набуття членства в ЄС в сфері демократизації та посилення зворотного зв'язку між державою та суспільством;
- 3) комунікативної, що полягає в налагодженні міжінституційної співпраці українських організацій громадянського суспільства з іноземними, в тому числі з європейськими. У процесі такої співпраці створюється трек громадської інтеграції, що спрощує досягнення спільних цілей неза-

лежно від позицій офіційних посадовців і керованого ними механізму ухвалення політичних рішень.

Список використаних джерел

Висновок Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10321-2022-INIT/en/pdf>.

Перелік напрямів діяльності благодійного фонду Dignitas включно з адвокацією інтересів України на світовій арені. <https://dignitas.fund/uk/about-us/>.

Розпорядження Кабінету Міністрів України про призначення Тараса Чмута як представника держави в наглядовій раді Державного підприємства «Агенція оборонних закупівель». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980-2024-%D1%80#Text>.